

Vlaanderen
is welzijn

Een kwaliteitsvol leven voor iedere persoon met een handicap in een open en toegankelijke samenleving

AANBEVELINGEN VAN HET VAPH
VOOR HET REGEERAKKOORD 2025-2029

VAPH

VLAAMS AGENTSCHAP VOOR
PERSONEN MET EEN HANDICAP

www.vaph.be

INHOUD

VOORWOORD

4

ENGAGEMENT VAN HET VAPH: EEN NIEUW PERSPECTIEF VOOR IEDERE PERSOON MET EEN HANDICAP

6

Ambitie 1:
naar een open en toegankelijke woon-
en leefomgeving, meer participatie en
een kwaliteitsvol leven

10

Ambitie 2:
gedeelde verantwoordelijkheid
en een geïntegreerd zorgmodel

11

Ambitie 3:
het VAPH en zijn stakeholders
als ambassadeurs voor een
inclusieve en open samenleving

12

Ambitie 4:
verder investeren in zorg,
ondersteuning en hulpmiddelen

14

Ambitie 5:
regelgeving, financiering en
processen als hefboom

16

FEITEN EN CIJFERS

18

NOOD AAN INVESTERINGEN OP KORTE EN LANGE TERMIJN

28

VOORWOORD

U leest het reflectiedocument van het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap (VAPH) en zijn raadgevend comité. Het is een oproep aan de politieke partijen en nieuwe beleidsmakers om extra te investeren in de sector 'personen met een handicap' en om andere beleidsdomeinen te stimuleren zich mee te engageren.

De uitdagingen zijn namelijk groot. Het aantal personen met een handicap dat een beroep doet op VAPH-ondersteuning steeg de voorbije jaren sterk. Ondanks inspanningen worden de wachtlijsten langer. En alsmäär vaker komen er bij een handicap complexere problematieken kijken, zoals psychiatrische of medische problemen of kwetsbare thuissituaties.

NAAR LEVENSKWALITEIT VOOR IEDERE PERSOON MET EEN HANDICAP

In dit document krijgt u de grootste uitdagingen van onze sector op een rij, met de belangrijkste cijfers en trends en aanbevelingen voor de nieuwe Vlaamse Regering.

We doen een warme oproep om werk te maken van:

- een nieuw **Perspectiefplan 2040** met een duidelijk groeipad voor extra middelen;
- een geïntegreerd zorg- en ondersteuningsmodel waarbij elke sector en elk beleidsdomein zich engageert voor personen met een handicap.

GEDRAGEN DOOR DE HELE SECTOR 'PERSONEN MET EEN HANDICAP'

De aanbevelingen zijn het **resultaat van een intense en brede denkoefening** van het VAPH met zijn raadgevend comité en vertegenwoordigers van de gebruikers zelf, de zorgvoorzieningen en hun personeel.

Samen willen we voor iedere persoon met een handicap een kwaliteitsvol leven garanderen in een open en toegankelijke samenleving tegen 2040.

**James
Van Casteren**

Administrateur-generaal
bij het VAPH

**Koen
Deweer**

Voorzitter van het
raadgevend comité
van het VAPH

ENGAGEMENT VAN HET VAPH: EEN NIEUW PERSPECTIEF VOOR IEDERE PERSOON MET EEN HANDICAP

Al ruim tien jaar werken we aan de verwezenlijking van de doelen van het Perspectiefplan 2020. Die kerndoelen waren:

- een zorggarantie voor personen met een handicap met de grootste nood aan ondersteuning;
- geïnformeerde gebruikers, vraaggestuurde zorg en assistentie in een inclusieve samenleving.

Ook de voorbije legislatuur hebben we grote stappen gezet. Alleen kwamen er intussen nieuwe, grote uitdagingen bij. Dus dringt een nieuw perspectiefplan met een langetermijnvisie zich op.

Onze ambitie:

**VOOR IEDERE PERSOON MET EEN HANDICAP EEN
KWALITEITSVOL LEVEN* IN EEN OPEN EN TOEGANKELIJKE
SAMENLEVING GARANDEREN TEGEN 2040.**

* Handbook on Quality of Life for Human Service Practitioners, Schalock en Verdugo, 2002

Het VN-verdrag inzake de rechten van personen met een handicap (VRPH) is onze leidraad, met **autonomie en levenskwaliteit** als centrale aandachtspunten in dat verdrag.

SAMEN MET ANDERE SECTOREN EN BELEIDSDOMEINEN

Om die ambitie te realiseren, kijken we in de eerste plaats naar onszelf als administratie en naar de sector 'personen met een handicap'. Maar we kunnen het niet alleen.

Om kwaliteitsvol te kunnen leven, moeten mensen met een handicap zich net als iedereen kunnen verplaatsen, onderwijs kunnen volgen, kunnen werken ... Voor een open en toegankelijke samenleving moeten **ook andere sectoren en beleidsdomeinen zich engageren om die drempels weg te halen** voor personen met een handicap.

Samen met onze stakeholders willen we extra inzetten op bewustwording en activering van partners – overheden en organisaties – om samen te werken aan een open en toegankelijke samenleving voor personen met een handicap.

DE VIJF AMBITIES IN HET PERSPECTIEFPLAN 2040

Hoe willen we het doel bereiken om voor alle personen met een handicap en hun gezinnen en netwerk een kwaliteitsvol leven te realiseren?

Met vijf ambities:

1. een **open en toegankelijke woon- en leefomgeving** waarin personen met een handicap actief participeren en kwaliteitsvol leven
2. **gedeelde verantwoordelijkheid** met andere beleidsdomeinen en (deel)sectoren en een **geïntegreerd zorgmodel**
3. een **actieve ambassadeursrol** voor het VAPH en zijn stakeholders om een kwaliteitsvol leven in een open en toegankelijke samenleving te realiseren
4. extra investeringen **in zorg, ondersteuning en hulpmiddelen**
5. **(doel)regelgeving, aangepaste (financierings-) systemen en processen** om de bovenstaande ambities mogelijk te maken

EEN KWALITEITSVOL LEVEN VOOR ALLE PERSONEN MET EEN HANDICAP EN HUN GEZINNEN EN NETWERK

Ambitie 1: naar een open en toegankelijke woon- en leefomgeving, meer participatie en een kwaliteitsvol leven

---

We bieden kwaliteitsvolle zorg, ondersteuning en hulpmiddelen aan. 'Kwaliteitsvol' betekent dat ze aan de volgende eisen voldoen:

- toegankelijk
- efficiënt en effectief
- inclusief en participatief
- veilig, duurzaam en innovatief
- persoonsgericht, vraaggericht en afgestemd op vooropgestelde zorg- en levensdoelen

We herdenken en hervormen de plaatsen waar zorg en ondersteuning geboden wordt tot woon- en leefomgevingen die:

- **openstaan** voor en deel uitmaken van de samenleving;
- **maximale autonomie** nastreven, ook voor de kwetsbaarste personen;
- gestuurd worden door **participatie en medezeggenschap**.

Niet alleen de omgeving, **ook de zorgprofessionals** maken het mee mogelijk voor personen met een handicap om ten volle deel te nemen aan het leven. We zetten dan ook in op een aangepaste houding en aanpak van zorgprofessionals die garanderen dat ook de kwetsbaarste personen met een handicap hun rechten in de samenleving kunnen opnemen. Methodieken zoals **krachtgericht werken**, met een focus op de talenten en mogelijkheden van de mensen in plaats van op beperkingen, helpen ons daarbij.

We **betrekken ook de personen met een handicap** en de organisaties die hen ondersteunen in de beleidsvoorbereiding. Dat doen we onder andere via adviesorganen, werkgroepen, bevragingen en wetenschappelijk onderzoek.

Ambitie 2: gedeelde verantwoordelijkheid en een geïntegreerd zorgmodel

---

GEDEELDE VERANTWOORDELIJKHEID VAN ALLE SECTOREN

Willen we een kwaliteitsvol leven voor personen met een handicap realiseren? Dan kunnen we dat als VAPH en de sector voor personen met een handicap niet alleen. Ook andere deelsectoren binnen de zorg- en welzijnssector en andere beleidsvelden hebben daar een **verantwoordelijkheid** in. Denk aan algemeen welzijn, thuiszorg, ouderenzorg en psychiatrie. En aan wonen, werk en sociale economie, mobiliteit, vrije tijd, onderwijs en ruimtelijke ordening.

NAAR EEN GEÏNTEGREERD ZORGMODEL

Uit die gedeelde verantwoordelijkheid groeit een geïntegreerd zorgmodel. Dat wil zeggen dat personen met een handicap **maximaal kunnen deelnemen aan alle aspecten van de samenleving, en daarin inspraak hebben**. De mate van inclusie en participatie stemmen we af op de situatie: op de sterktes en talenten van de personen met een handicap, de draagkracht van hun omgeving en de openheid en toegankelijkheid van bijvoorbeeld een job, hobby of woning. Maken drempels inclusie of participatie ongewild moeilijk? Dan **werken we die drempels weg**.

INFORMATIEDELING, AFSTEMMING EN SAMENWERKING

Het VAPH en de sector 'personen met een handicap' **informer en versterken** de andere sectoren en beleidsdomeinen om dat maatschappijbrede zorglandschap mogelijk te maken. Zodat ze zich bewuster zijn van de uitdagingen voor en behoeften van personen met een handicap, en eventuele drempels wegnemen. We delen:

- handicapspecifieke kennis
- expertise over zorg, ondersteuning en hulpmiddelen
- ervaringen en verhalen van personen met een handicap

Omgekeerd versterken we onze eigen organisaties zodat die inzicht hebben in beschikbare hulpverlening en maatregelen in andere domeinen. Bijvoorbeeld in de geestelijke gezondheidszorg. De reguliere eerstelijns hulp en de gespecialiseerde hulp- en dienstverlening maken we toegankelijk voor personen met een handicap en de personen uit hun netwerk. Dat doen we in nauwe samenwerking met alle actoren.

Op administratief niveau werken we prioritair binnen het beleidsdomein Welzijn aan **meer afstemming in regelgeving, systemen, financiering en werkvormen**.

A young boy with dark hair is seated in a wheelchair, wearing a grey hoodie and a black safety harness. He is looking towards the right with a slight smile. A woman with long blonde hair is leaning in from the left, smiling warmly at him. The background is a bright, blurred indoor setting.

Ambitie 3: het VAPH en zijn stakeholders als ambassadeurs voor een inclusieve en open samenleving

Samen met zijn stakeholders wil het VAPH sterker inzetten op het bewustmaken en sensibiliseren van overheidspartners rond **inclusie en participatie voor personen met een handicap**:

- Het VAPH wordt **een expertisecentrum voor kwaliteitsvol leven voor personen met een handicap** voor alle expertise rond de zorg, ondersteuning en hulpmiddelen die voor zo'n kwaliteitsvol leven nodig zijn.
- We **investeren in zorgprofessionals** die door hun houding en aanpak garanderen dat ook de kwetsbaarste personen met een handicap hun rechten kunnen opnemen. En we zorgen voor **werkbaar werk** zodat professionals ook de ondersteuning van de kwetsbaarste en complexe doelgroepen willen en kunnen blijven opnemen.
- We **delen verhalen** uit onze sector **op een positieve manier** voor een groter bewustzijn rond de noden. We laten personen met een handicap aan het woord en laten hen vertellen wat ze nodig hebben om kwaliteitsvol te kunnen leven, wonen en werken. Ook zetten we toegankelijke omgevingen waar het fijn wonen en leven is in de schijnwerpers.

Voor die ambitie werken we nauw samen met het team **Gelijke Kansen van het Agentschap Binnenlands Bestuur van de Vlaamse overheid, het Vlaams Mensenrechteninstituut, de Vlaamse adviesraad NOOZO en het Vlaams expertisecentrum toegankelijkheid Inter.**

Het **VN-verdrag inzake de rechten van personen met een handicap** is onze leidraad in alles wat we doen. Het is ook de toetssteen om de voortgang van ons beleid te meten. Voor die monitoring en rapportering kan het VAPH een coördinerende rol opnemen als aanvulling op de bevoegdheden van het team Gelijke Kansen.

Ambitie 4: verder investeren in zorg, ondersteuning en hulpmiddelen

Om onze ambities voor 2040 te realiseren, is een verandering in denken en aanpak niet voldoende. Met zo veel uitdagingen zijn er ook extra investeringen nodig om een kwaliteitsvol leven te garanderen voor personen met een handicap. Zowel in onze eigen sector als bij andere beleidsdomeinen.

Voor de **sector 'personen met een handicap'** is er nood aan bijkomende middelen voor:

- zorg, ondersteuning en hulpmiddelen
- voldoende en deskundige zorgprofessionals
- moderne infrastructuur (energiezuinig en indien nodig beveiligd)
- ontwikkeling van handicapspecifieke expertise in andere sectoren en domeinen
- goede arbeidsvoorwaarden en omkadering voor het personeel in de sector voor personen met een handicap en persoonlijke assistenten.

Daarnaast pleiten we voor een duidelijk **financieel en politiek engagement van elk ander beleidsdomein** om mee te bouwen aan een kwaliteitsvol leven voor personen met een handicap. Dat engagement moet elke nieuwe regeerperiode verankerd worden in de beleids- en begrotingstoelichting.

OP FEDERAAL NIVEAU DENKEN WE ONDER ANDERE AAN:

- **sociale zekerheid:** uitkeringen en tegemoetkomingen voor personen met een handicap, zoals invaliditeitsuitkeringen en integratietegemoetkomingen
- **werk en tewerkstelling:** initiatieven voor inclusieve werkgelegenheid
- **mobiliteit:** toegankelijkheid openbaar (spoor)vervoer
- **gezondheidszorg:** terugbetaling van medische kosten en toegang tot gespecialiseerde zorg

OP VLAAMS NIVEAU DENKEN WE ONDER ANDERE AAN:

- **onderwijs:** de garantie van inclusief onderwijs en specifieke onderwijsondersteuning voor personen met een handicap
- **werk en sociale economie:** acties rond arbeidsparticipatie via aangepaste werkplekken en ondersteunende maatregelen
- **mobiliteit:** toegankelijke openbare ruimtes en toegankelijk vervoer
- **huisvesting:** aangepaste huisvesting en de bevordering van toegankelijkheid in de woonomgeving
- **innovatie en technologie:** ontwikkeling van technologische oplossingen die het leven van personen met een handicap vergemakkelijken

Ambitie 5: regelgeving, financiering en processen als hefboom

Om de vorige ambities mogelijk te maken, zijn er **aangepaste regelgeving, financiering en administratieve processen** nodig. Die instrumenten maken kwaliteitsvol leven en participatie mogelijk, zowel voor personen met een handicap en hun omgeving als voor de sector.

REGELGEVING MET FOCUS OP IMPACT

We stemmen de regelgeving verder af op de doelen die we willen bereiken. Zo willen we het mogelijk maken voor alle zorgaanbieders om zich te profileren als sociaal ondernemers. We maken ook werk van intersectorale samenwerking en verbinding. Regelgeving voor gebruikers moet toegang geven tot alle mensenrechten, participatie stimuleren en een kwaliteitsvol leven garanderen.

FLEXIBELE EN GEDIFFERENTIEERDE FINANCIERING

We onderzoeken de mogelijkheid om persoonsgerichte en organisatiegerichte financieringsmodellen te combineren. Zo kunnen we financiering gericht inzetten, afgestemd op de context en het doel. En maken we van onze zorg, ondersteuning en hulpmiddelen een echte hefboom voor een kwaliteitsvol leven.

GEBRUIKSVRIENDELIJKE PROCEDURES

Administratieve processen zijn bedoeld om personen met een handicap toegang te geven tot kwaliteitsvolle zorg, ondersteuning en middelen op maat. Die processen moeten daarom eenvoudig, transparant, eenduidig en gebruiksvriendelijk zijn. Zolang er onvoldoende middelen zijn om aan alle noden en vragen te voldoen, blijft wachtlijstbeheer echter noodzakelijk, met de nodige complexiteit tot gevolg.

FEITEN EN CIJFERS

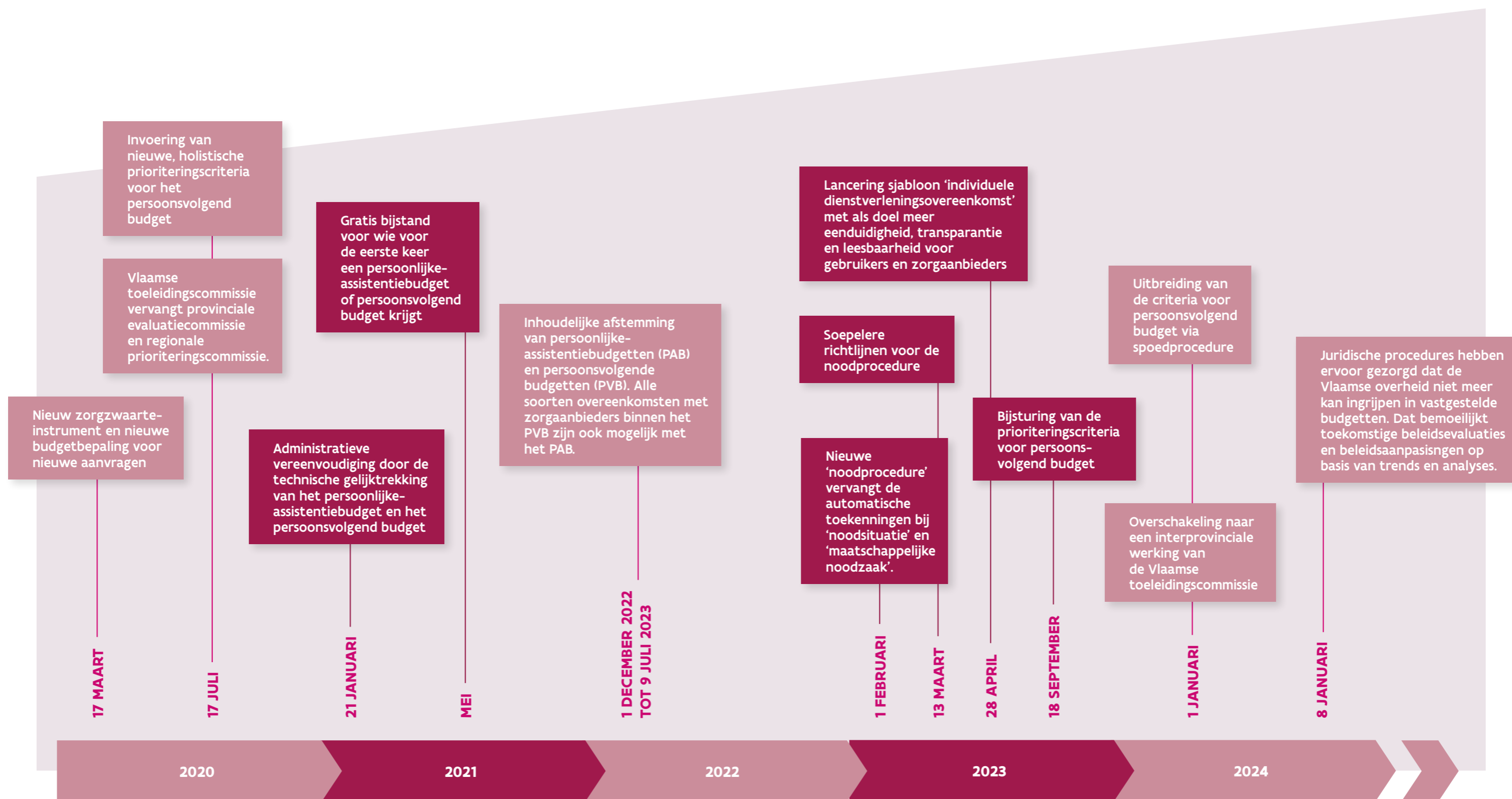
Bovenstaande ambities zijn gebaseerd op een analyse van de cijfers uit onze sector. In het derde hoofdstuk vindt u een inschatting van welke budgetten nodig zijn voor zorg, ondersteuning en hulpmiddelen.

PERMANENTE EVALUATIE VAN PERSOONSVOLGENDE FINANCIERING

Het vraaggerichte persoonsvolgend budget bestaat sinds 1 april 2016. De persoonsvolgende financieringsmethodiek zorgde ervoor dat de middelen voor zorg en ondersteuning nu **rechtstreeks naar personen met een handicap** gaan in plaats van naar de zorgaanbieders. Zo beslissen personen met een handicap zelf over de verdeling van de middelen en de organisatie van de zorg en ondersteuning. Het VAPH voerde het systeem in om de ideeën uit het VN-verdrag en het Perspectiefplan 2020 te vertalen naar de samenleving.

Het systeem van de persoonsvolgende budgetten is de voorbije jaren voortdurend geëvalueerd en bijgesteld, zoals u ziet in de volgende infografiek.

EVALUATIE EN OPTIMALISATIE PERSOONSVOLGENDE FINANCIERING

ZES EVOLUTIES IN MIDDELEN EN BELEID

Het aantal mensen dat een beroep doet op VAPH-ondersteuning steeg van 100.000 in 2018 tot meer dan 103.000 in 2022. Het gaat om zorg, ondersteuning, hulpmiddelen en het zorgbudget voor personen met een handicap.

1 MEER MENSEN HEBBEN EEN PERSOONSVOLGEND BUDGET.

De sterkste stijging zit in het aantal **persoonsvolgende budgetten**:

- 2018: 24.677
- 2022: 28.506

Die stijging is vooral te danken aan het **Zorginvesteringsplan** en het initiatief om deze regeerperiode voldoende te investeren om alle vragen in de hoogste prioriteitengroep perspectief te bieden op een persoonsvolgend budget. We drongen voor hen de wachttijd terug tot achttien maanden.

2 DE BESTEDING VAN PERSOONSVOLGENDE BUDGETTEN VERSCHUIFT VAN VOUCHERS NAAR CASH.

In de **besteding** van persoonsvolgende budgetten is er een verschuiving van voucherbesteding naar cashbesteding.

- Minder mensen besteden alleen via voucher: er is een daling van 84 procent in 2018 naar 69 procent in 2022.
- Het aantal mensen dat cash- en voucherbesteding combineert, verdrievoudigt: van 4 procent in 2018 naar 13 procent in 2022.
- Het aantal mensen dat zijn budget enkel cash besteedt bij niet-vergunde zorgaanbieders groeit aanzienlijk: van 7 procent in 2018 tot 11 procent in 2022.

Het bestedingspercentage van de persoonsvolgende budgetten daalt van 96,5 procent in 2018 tot 92,4 procent in 2022. Een van de redenen is dat nieuwe budgethouders vaker in cash besteden. Bij cashbesteders komt het meer voor dan bij voucherbesteders dat niet het volledige budget wordt ingezet. Sinds 2023 zetten we die niet-opgenomen budgetten in voor nieuwe budgethouders.

3 ER GAAN MEER MIDDELEN NAAR PERSOONLIJKE-ASSISTENTIEBUDGETTEN EN MULTIFUNCTIONELE CENTRA VOOR MINDERJARIGEN.

Het VAPH ondersteunt minderjarigen met een handicap ook via **persoonlijke-assistentiebudgetten**, waarmee ze een persoonlijke assistent kunnen inzetten. Het aantal kinderen dat daarvan gebruikmaakt verdubbelde van 879 in 2018 naar 1816 in 2022.

Minderjarigen worden ook ondersteund in **multifunctionele centra**. Het VAPH subsidieert en erkent die centra. In 2022 maakten 9753 kinderen gebruik van de ondersteuning van een multifunctioneel centrum. In 2018 waren dat nog 11.088 mensen. Die daling komt door de overdracht van capaciteit naar de GES+-voorzieningen van het agentschap Opgroeien en door de omzetting van capaciteit voor multifunctionele centra naar rechtstreeks toegankelijke hulp.

De komende jaren breidt de capaciteit van de multifunctionele centra aanzienlijk uit. Door de overdracht van 19 **internaten van het buitengewoon onderwijs** in 2023 kregen 16 nieuwe multifunctionele centra een erkenning. De ruim 1100 kinderen die er verblijven en schoollopen, krijgen sindsdien ook flexibele zorg en ondersteuning op maat. En de centra krijgen extra middelen uit het **crisis- en investeringsplan voor de jeugdhulp** voor meer 7/7-verblijven, meer schoolvervangende opvang, meer crisisverblijven, meer begeleiding en ontwikkeling van intersectorale crisisopvang. Er gaan ook extra middelen uit dat plan naar de persoonlijke-assistentiebudgetten.

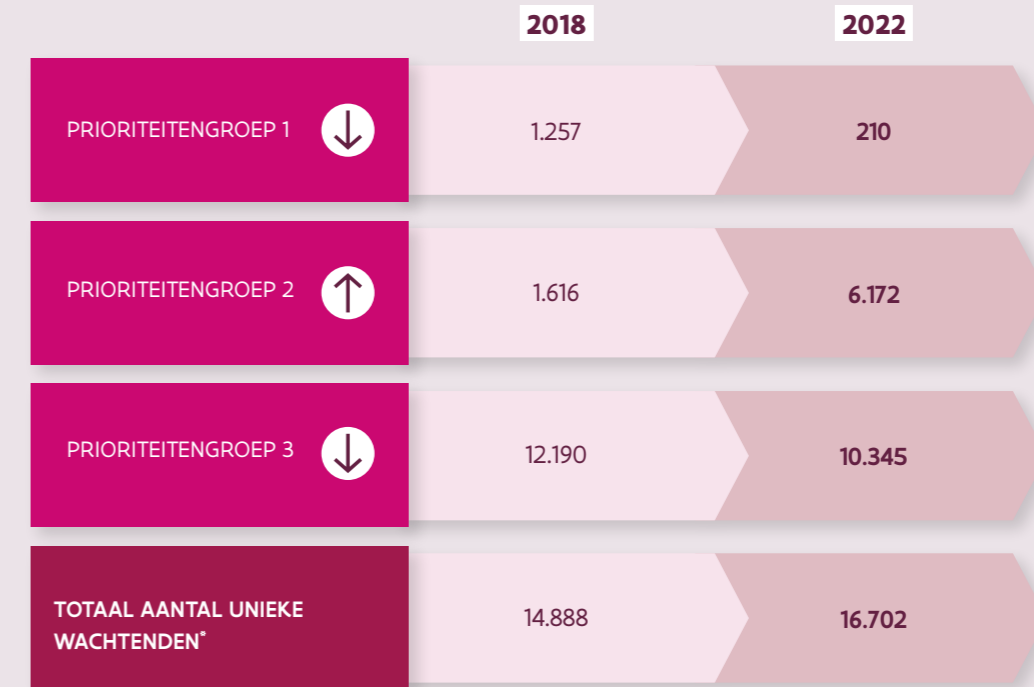
4 DE WACHTLIJST WORDT LANGER DOOR DE GROEIENDE DOELGROEP

16.702 WACHTENDEN VOOR EEN PERSOONSVOLGEND BUDGET IN 2022

Het aantal aanvragen voor VAPH-ondersteuning stijgt elk jaar met gemiddeld drie procent. Ondanks de stijging van de budgetten, worden de wachtlijsten langer. We slaagden er wel in om de wachttijd voor een persoonsvolgend budget in **prioriteitengroep 1** te verkorten naar achttien maanden.

AANTAL PERSONEN MET EEN HANDICAP OP DE WACHTLIJST VOOR EEN PERSOONSVOLGEND BUDGET

PER PRIORITEITENGROEP, IN 2018 (VORIGE LEGISLATUUR) EN 2022 (HUIDIGE LEGISLATUUR)

* Het totaal is niet gelijk aan de som van de categorieën omdat een persoon een vraag kan hebben in verschillende prioriteitengroepen.

OORZAKEN VAN DE STIJGENDE VRAAG NAAR VAPH-ONDERSTEUNING

De drie belangrijkste redenen zijn:

- **De doelgroep wordt groter.** Dat komt door het stijgende aantal geboortes en de medische vooruitgang waardoor er grotere overlevingskansen zijn voor mensen met ernstige gezondheidsproblemen of een handicap. De diagnostiek verbetert ook. En er is een groeiende groep mensen met complexe problematieken die geen antwoord vindt in andere sectoren en daardoor bij het VAPH terecht komt.
- **Het ondersteuningsaanbod is diverser geworden** en wordt daardoor aantrekkelijker.
- **Ondersteuningstrajecten duren langer.** De meeste meerderjarigen volgen langdurige ondersteuningstrajecten. Mensen leven ook langer en hebben dus langer hun budget nodig.

Over hoeveel wachtenden gaat het?

- Eind 2018 wachtten er 14.888 personen met een handicap op een persoonsvolgend budget, eind 2022 16.702.
- In 2022 wachtten ook bijna 1500 kinderen en jongeren op een persoonlijke-assistentiebudget en ruim 2700 kinderen en jongeren op ondersteuning van een multifunctioneel centrum.
- De toename van het aantal wachtenden op het persoonsvolgend budget zit vooral in prioriteitengroep 2. De wachtlijsten van de andere prioriteitengroepen werden korter.

ONDERSTEUNING VOOR MENSEN OP DE WACHTLIJST

85 procent van wie wacht op een persoonsvolgend budget, krijgt wel **al een vorm van VAPH-ondersteuning**:

- Ongeveer een derde van de wachtenden heeft een persoonsvolgend budget, maar wacht op een hoger budget. Daarvan kregen in 2022 1100 personen in **prioriteitengroep 2** de helft van hun persoonsvolgend budget (een deelbudget) in afwachting van het volledige bedrag.
- Daarnaast maakt 40 procent van de wachtenden gebruik van rechtstreeks toegankelijke hulp of het zorgbudget.
- 31 procent maakt gebruik van hulpmiddelen en aanpassingen.

In december 2021 bevroegen we een groep mensen uit **prioriteitengroep 3**. We polsten naar hun tevredenheid over de huidige ondersteuning en naar hun noden. Door de resultaten van die enquête liepen 2 rode draden:

1. De prioriteitengroep 3 is heel divers, en daarmee ook de ondersteuningsnoden.
2. Er is veel **vraag naar meer praktische hulp**.

Er dringt zich een individueel traject op maat op. Zodat we mensen met een handicap gericht kunnen toeleiden naar ondersteuning op hun maat op lokaal en interlokaal niveau.

5

EXTRA AANDACHT VOOR HULPMIDDELEN

Hulpmiddelen en aanpassingen spelen een belangrijke rol in een inclusieve samenleving. Jaarlijks passen we de lijst en de fiches aan met de hulpmiddelen waarvoor mensen van het VAPH een tegemoetkoming kunnen krijgen. In 2024 zijn de maximale bedragen gestegen met vijf procent. In 2022 waren er 45.350 actieve gebruikers van hulpmiddelen.

6

UITBREIDING RECHTSTREEKS TOEGANKELIJKE HULP

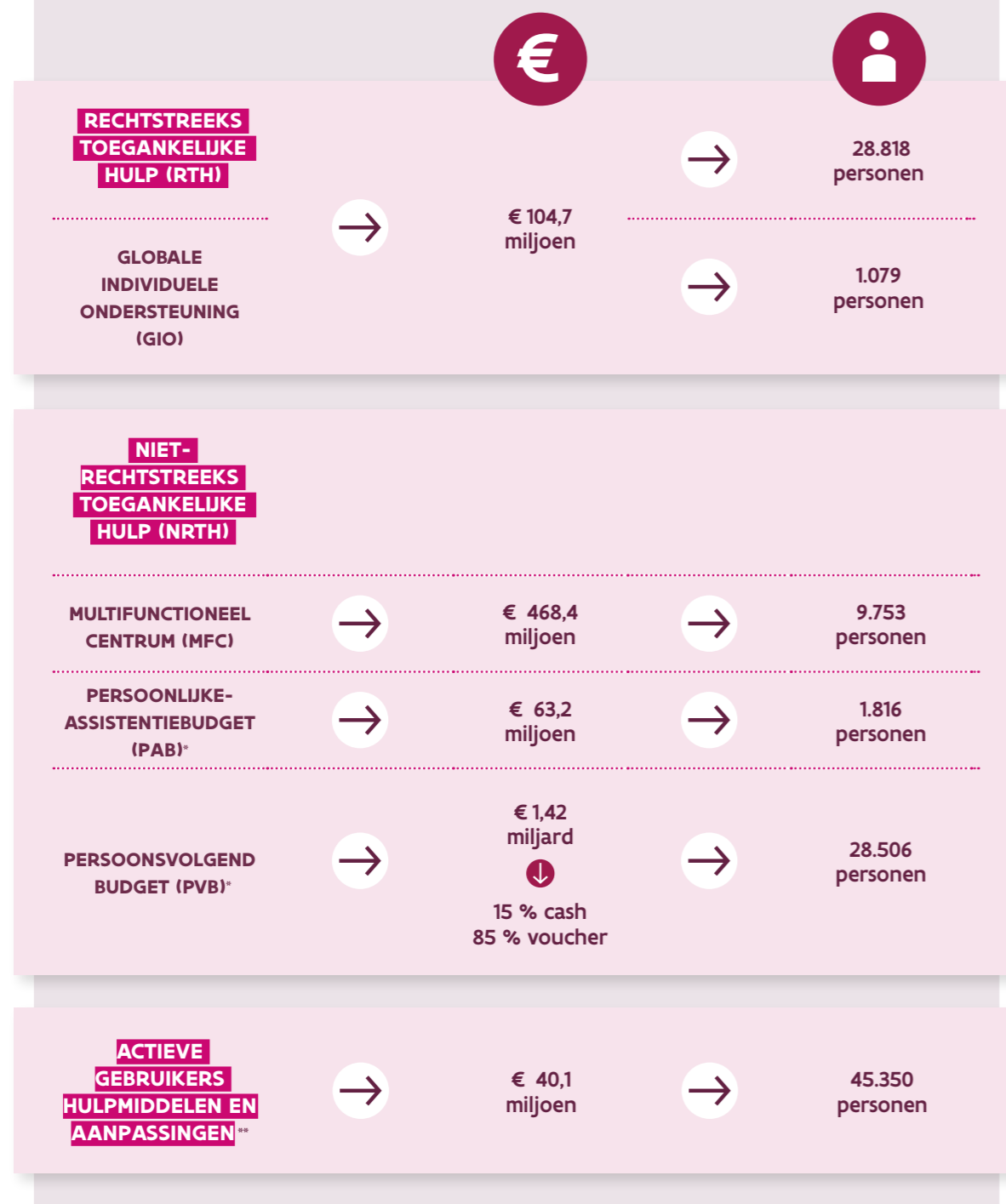
Rechtstreeks toegankelijke hulp is er voor mensen met een relatief beperkte zorgvraag of een vermoeden van handicap: in 2022 maakten 28.818 personen daarvan gebruik. In 2023 kwam er 19,5 miljoen euro budget bij voor initiatieven om nieuwe vormen van rechtstreeks toegankelijke hulp te financieren. Erkende, vergunde en nieuwe organisaties konden deelnemen aan die oproep.

Globale individuele ondersteuning is een vorm van rechtstreeks toegankelijke hulp voor jonge kinderen met een (vermoeden van) handicap. Daarbij kan een begeleider meegaan in de (reguliere) kinderopvang of de klas voor praktische ondersteuning en inclusie. In 2022 maakte die ondersteuning het verschil voor 1079 kinderen.

EVOLUTIE VAN HET AANTAL GEBRUIKERS VAN VAPH-ONDERSTEUNING PER ONDERSTEUNINGSVORM OP 31 DECEMBER (2018-2022)

ONDERSTEUNINGSVORM	2018	2022	EVOLUTIE IN %
RECHTHEBBENDEN ZORGBUDGET PERSONEN MET EEN HANDICAP	14.671	14.427	-1,7 %
RECHTSTREEKS TOEGANKELIJKE HULP	26.243	28.818	+9,8 %
Globale individuele ondersteuning	/	1.079	N.V.T.
MULTIFUNCTIONELE CENTRA	11.088	9.753	-12,0 %
PERSOONLIJKE-ASSISTENTIEBUDGET	879	1.816	+106,6 %
PERSOONSVOLGEND BUDGET	24.677	28.506	+15,5 %
ACTIEVE GEBRUIKERS, HULPMIDDELEN EN AANPASSINGEN	46.935	45.350	-3,4 %

BUDGET EN AANTAL ONDERSTEUNDE PERSONEN PER ZORGVORM IN 2022

* De cijfers voor PAB en PVB geven de situatie weer op 31 december 2022. De cijfers in de andere rubrieken gaan over heel 2022.
** Een actieve gebruiker van hulpmiddelen en aanpassingen is een persoon met een handicap die een uitbetaling voor hulpmiddelen en aanpassingen gekregen heeft tussen 1 januari 2013 en 31 december 2022 en die op 31 december 2022 nog leeft.

343 MILJOEN EURO EXTRA VAPH-MIDDELEN IN 2019-2024

Het VAPH kon in de legislatuur 2019-2024 meer personen met een handicap financieel ondersteunen door:

- 270 miljoen euro aan uitbreidingsmiddelen
- 53 miljoen euro compenserende middelen van het beleidsdomein Welzijn, Volksgezondheid en Gezin
- 19,5 miljoen euro middelen uit de Vlaamse Intersectorale Akkoorden (VIA-middelen) voor de subsidieoproep voor rechtstreeks toegankelijke hulp

DOELGROEP: MEER LICHTERE HANDICAPS, MAAR COMPLEXERE PROBLEMATIEKEN

Er is een verschuiving in het profiel van mensen die het VAPH ondersteunt. Het aantal personen met een lichte verstandelijke handicap en/of autisme stijgt, terwijl het aantal mensen met een ernstige of diepe verstandelijke handicap daalt.

Maar de zorgnood blijft hoog. Alsmat vaker gaat het om mensen met zware zorgnoden, ook door andere problematieken naast hun handicap. Zoals psychiatrische problemen en/of gedragsstoornissen, complexere medische problematieken of problemen in de thuissituatie.

Om gepaste zorg en ondersteuning te geven aan die mensen, **groeit de nood voor intersectorale zorg, gedeelde expertise en aangepaste infrastructuur** (zoals time-outruimtes). Er is ook meer nood aan beveiligde omgevingen en aan een aangepaste ondersteuning voor personeel om die groeiende groep op te vangen.

In de legislatuur 2019-2024 zetten we al volgende stappen:

- Het VAPH investeerde extra middelen in de directe financiering voor geïnterneerden. Ze krijgen ondersteuning van een vergunde zorgaanbieder in een *low security*-omgeving.
- Drie vergunde zorgaanbieders organiseren een residentiële unit voor geïnterneerde personen met een handicap, goed voor vijftig plaatsen.
- Er is meer structurele financiering voor de opvang van personen met een dubbeldiagnose: verstandelijke handicap en psychiatrische problematiek. Het VAPH neemt ook deel aan de Vlaamse Intersectorale Stuurgroep Dubbeldiagnose.
- In het crisis- en investeringsplan voor de jeugdhulp en de acties uit het crisisplan voor meerderjarigen zetten we meer in op intersectorale zorg.

3

NOOD AAN INVESTERINGEN OP KORTE EN LANGE TERMIJN

Het aantal aanvragen voor VAPH-steun stijgt elk jaar met drie procent en ondanks alle inspanningen blijft de wachtlijst lang. Er is een grote nood aan blijvende, bijkomende investeringen in personen met een handicap. In dit hoofdstuk vindt u:

- hoeveel **budget** er nodig is om aan alle vragen te voldoen;
- een voorstel voor een realistisch en gefaseerd **investeringspad** op lange termijn;
- een oproep voor **dringende investeringen** op korte termijn.

1,4 MILJARD EURO EXTRA NODIG OM AAN ALLE ZORG- EN ONDERSTEUNINGSNODEN TE VOLDOEN

1

WAT IS WETTELIJK VERPLICHT?

Om te voldoen aan de verplichtingen zoals opgenomen in de huidige regelgeving, is 103 miljoen euro nodig in de volgende legislatuur.

2

WAT IS NODIG OM TE VOLDOEN AAN ALLE VRAGEN?

Om alle huidige onopgeloste vragen én alle toekomstige vragen van de komende vijf jaar binnen het huidige beleid op te lossen, is een bedrag van 1,4 miljard euro nodig.

De benodigde budgetten voor beide scenario's vindt u in de volgende infografiek.

NOOD AAN INVESTERINGEN OP KORTE EN LANGE TERMIJN

* Het gaat het om budget boven op de middelen die vrijkomen door stopzettingen en overliddens.

De kosten van de automatische-toekenninggroepen PVB zijn afhankelijk van het aantal PAB-toekenningen. Want een PAB wordt automatisch omgezet naar een PVB als een jongere 21 jaar wordt en de aanvraagprocedure doorliep. Het aantal toekenningen PAB verschilt in de verschillende scenario's. Dat reflecteert zich in een verschillende kostprijs van de automatische-toekenninggroepen PVB en dus in een verschillende kostprijs van de wettelijke verplichtingen.

** De overdracht van de internaten met permanente openstelling en de medisch-pedagogische instituten van het GOI naar het VAPH

Maar kwaliteitsvol leven voor personen met een handicap stopt niet bij zorg en ondersteuning in de VAPH-sector. Het **raakt aan de hele samenleving**. Denk aan de toegankelijkheid van onderwijs, publieke terreinen, vervoer, werk, enzovoort. Het is daarom essentieel dat alle beleidsdomeinen in hun planning en begroting rekening houden met de specifieke behoeften en kosten die gepaard gaan met de ondersteuning van personen met een handicap.

Met die investeringen krijgen we een **social return on investment**. Preventieve zorg en ondersteuning vermijden ergere problemen. En door mantelzorgers deels te ontlasten, blijven zij actief op de arbeidsmarkt en lijden ze minder snel onder gezondheids- en emotionele problemen. Die **social return on investment** willen we in de toekomst meer in beeld brengen om de meerwaarde van de investeringen te onderstrepen.

NAAR EEN REALISTISCH INVESTERINGSPAD OP LANGE TERMIJN

Er dringt zich een nieuw Perspectiefplan 2040 op en een geleidelijke groei van het budget. Om personen met een handicap en hun omgeving de nodige ondersteuning te geven, om de zorginfrastructuur uit te breiden en te moderniseren, en om extra personeel aan te trekken en op te leiden.

Daarom stellen we volgende tijdlijn voor:

- **Midden 2025:** het VAPH werkt samen met de stakeholders een nieuw Perspectiefplan 2040 uit.
- **Eind 2025:** van het goedgekeurde Perspectiefplan maken we een projectplan met concrete acties, doelstellingen en deadlines.

Daarbij houden we rekening met vier succesfactoren:

1 DRAAGKRACHT VAN NETWERKEN

We integreren onze zorg en ondersteuning waar mogelijk in een **breder, informeel netwerk**. We stemmen altijd af wat haalbaar is met de persoon met een handicap en zijn omgeving.

Aandachtspunten:

- **Informele zorg en formele zorg staan op gelijke voet.** We respecteren elkaar en elkaars sterktes en beperkingen, en werken samen waar dat kan.
- We **sluiten** de zorg en ondersteuning **aan op de mogelijkheden en beperkingen van het informele netwerk**.
- We zetten **hulpmiddelen** en aanpassingen maximaal in om de informele zorg makkelijker te maken.

2 DRAAGKRACHT VAN PROFESSIONALS

- Het wordt alsmat moeilijker om voldoende en voldoende deskundig personeel aan te trekken. We pleiten voor **goede loon- en arbeidsvoorwaarden en werkbaar werk** om onze sector aantrekkelijker te maken.
- We **leiden zorgpersoneel op** om beter om te gaan met de groeiende groep met complexe ondersteuningsnoden. Dat doen we via vorming, intervisie en psychologische ondersteuning.
- We **werken maximaal samen** met andere sectoren.

3 INFRASTRUCTUUR EN HULPMIDDELEN

De groeiende groep met complexe ondersteuningsnoden vraagt om aangepaste infrastructuur en hulpmiddelen.

4 PROCEDURES EN COMMUNICATIE

We maken onze administratieve processen en communicatie eenvoudiger en transparanter. Zolang er onvoldoende middelen zijn om aan alle noden en vragen te voldoen, blijft wachtlijstbeheer echter noodzakelijk, met de nodige complexiteit in aanvraagprocedures tot gevolg.

PRIORITAIRE BELEIDSKEUZES IN DE KOMENDE LEGISLATUUR

In deze legislatuur werd een maximale wachttijd in prioriteitengroep 1 opgenomen in de begroting. Dat principe breiden we in de volgende legislatuur uit naar prioriteitengroep 2. Er is daarvoor een **extra budget van 776 miljoen euro nodig**, waarvan 109 miljoen euro voor de wettelijke verplichtingen. Daarnaast zijn er extra investeringen nodig om de arbeids- en personeelsvoorwaarden aantrekkelijker te maken. Die moeten worden besproken in de bredere context van de Vlaamse Intersectorale Akkoorden (VIA) voor de hele welzijnssector. Dat bedrag is daarom niet mee opgenomen in deze berekening.

De nodige budgetten voor dat scenario vindt u in de volgende infografiek.

- Bij de automatische-toekenningsgroepen persoonsvolgend budget gaat het om budget boven op de middelen die vrijkomen door stopzettingen en overlijdens.
- Voor rechtstreeks toegankelijke hulp bepaalt de evaluatie van het proefproject hoe we de extra middelen het best kunnen investeren.
- Bij de prioriteitengroepen zou het budget op de volgende manier ingezet worden:
  - Prioriteitengroep 1: budget nodig om de maximale wachttijd van achttien maanden te blijven garanderen
  - Prioriteitengroep 2: budget nodig om deelbudgetten op te trekken naar volledige budgetten en de wachttijd onder de vijf jaar te houden
  - Prioriteitengroep 3: we bieden de mensen op deze wachtlijst perspectief via reguliere ondersteuning en/of rechtstreeks toegankelijke hulp.
- Het budget voor de persoonlijke-assistentiebudgetten zou ingezet worden voor prioritaire persoonlijke-assistentiebudgetten en om de wachttijd op een persoonlijke-assistentiebudget te beperken tot twee jaar.
- Het budget voor de multifunctionele centra zou ingezet worden voor prioritaire wachtenden. Dat zijn degenen met de meest dringende noden.

* In de begroting van 2024 werd 5 miljoen euro voorzien voor acties in prioriteitengroep 3 in de komende legislatuur. Voor die acties hoeven geen bijkomende budgetten te worden voorzien.

Colofon

Dit is een uitgave van het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap van de Vlaamse overheid.

Verantwoordelijke uitgever

James Van Casteren, administrateur-generaal

Datum

Maart 2024

Redactie

Uwtekst.be

Lay-out

The Oval Office

Foto's

Foto James van Casteren: © Joris Casaer
Andere foto's: Shutterstock.com, iStockphoto.com

VAPH

Zenithgebouw
Koning Albert II-laan 37
1030 Brussel
www.vaph.be
D/2024/6274/1

